

Begravningsverksamhet i förändring

BEGRAVNINGSKULTUREN I DET MÅNGKULTURELLA SAMHÄLLET

Skillnaden mellan kultur och tradition, land och stad, minskad påverkan av tradition, olika religioner och de mer individuella intrycken.

Begravningskulturen är en spegelbild av samhället.

Hur tar vi hand om våra döda?

Vad har förändrats under de senaste 25 åren?

Vad kommer att bli bestående?

SPANING . . .

Riter och seder kring dödsfall och begravning brukar förändras långsamt. Under pandemiåren har förändringen accelererat. Främst ser vi att det som redan var på gång förändrats snabbare än tidigare.

Om det kommer att bestå över tid får framtiden utvisa.

*Inte för att sörja vi står vid din grav
utan för att minnas den glädje du gav*

Traditionsutveckling sker i ett kulturmöte där religion är en bärande och viktig del. Det är viktigt att minnas att kultur och värderingssystem, och därmed kyrkans och människors trostolkning, inte är statiska.

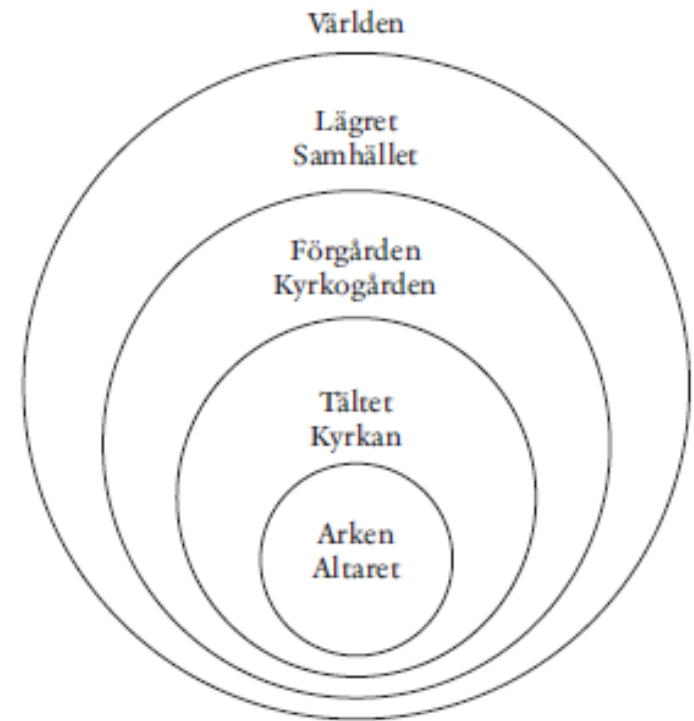
Det som var rätt och självklart för tidigare generationer är inte med nödvändighet rätt och självklart för oss eller våra barn och barnbarn, vilket blir särskilt tydligt i samband med livets riter.

Kyrkogården är en helig plats avskild för sitt ändamål

Kyrkogården är helig i den meningen att den är avskild från en vardaglig sfär och har en särskild funktion som de dödas viloplats.

Figur 1 *Den heliga platsen.*

A low-angle photograph of a flowering tree, likely a cherry tree, with numerous white blossoms and some green leaves. The branches are dark and woody, extending upwards and outwards. The background is a clear, solid blue sky. The text is overlaid on the upper part of the image.

"Med invigningen vill vi *avskilja, freda* den mark där
människors kroppar bäddas ner, för att inte marken skall
exploateras, utan få vara en plats för *minnen*,
reflektion och återhämtning."

Biskopsbrevet 2006

Kyrkogårdens helighet har mer att göra med estetik, en vacker plats som inbjuder till frid och andakt, ett stillhetens vilorum, än en helig plats i någon sakramental förståelse.

Viss försiktighet bör förekomma vid invigning av nya anläggningar så att alla på orten verksamma trossamfund och icke-troende ges möjlighet att uppleva att det är en invigning som sker, men inte en välsignelse eller heliggörande för ett visst trossamfunds räkning.

Särskilda gravplatser

Kvarter – områden – familjegrav – enkelgrav

Separat begravningsplats är ett krav inom islam, men bara om det är möjligt och genomförbart.

”Islam kräver inte något som är omöjligt. Gud tvingar ingen.”

(Imman i Sverige)

Särskilda gravplatser

Integration i livet – separation i döden.

Vilka religioner och livsåskådningar ska få egna begravningsplatser?

Asatroende

Humanister

Satanister

HBTQ+

Fotbollsfans

eller endast vissa accepterade religioner . . .

Vad får man göra på en begravningsplats?

Finns det andra sociala spelregler för hur vi kan, bör, ska, får, vill uppföra oss på en begravningsplats än på andra offentliga platser?

Springa - jogga

Cykla

Solbada

Rasta hunden

Åka skidor

Åka pulka

Fira den dödes födelsedag

Fika på graven

Vad får man göra på en begravningsplats?

Skiljer sig mellan länder, stad och land, olika fromhetsritningar, sekulära och troende.

Respekt för levande och döda.

Medveten och omedveten förstörelse och stölder av metaller och växter ökar.

Askspridning

Ökar bland annat i Norge och i Sverige.

Ökar främst över land.

Askspridning med hjälp av drönare.

Vanligast fortfarande i vatten.

3905

personer ville sprida aska
utanför begravningsplats

3507 fick tillstånd

2915 av dem ville sprida
över vatten

(År 2024 SKKF)

Begravningsceremonin
är till för såväl de levande som för den
döde.

Från kollektiv ceremoni till personlig ceremoni

TIDIGARE

Den dödes liv och livsåskådning centralt.

Den dödes önskan har prioritet.

Ceremonin är ett överlämnade av den döde till gravens vila (Gud, evigheten ...), ett tillfälle för tack, farväl, förlåt och för de efterlevande att gå vidare i livet.

NU OCH I FRAMTIDEN

De sörjandes behov blir mer centralt.

De sörjandes livsåskådning blir mer centralt och styr omhändertagande av den döde och vilken ceremoni det blir.

Riterna kring död och begravning blir allt mer personliga

Den döde sveps i egna kläder

Musikvalet

Utsmyckning av kista, gravplats

Platsen för begravningsceremonin

Livsstilsbegravningar

Medling

Såväl den formella medlingen som den själavårdande medlingen (konflikthanteringen) ökar i hela Norden.

Den dödes vilja?

Eller

De anhörigas vilja?

Eller

Bådas vilja?

~~"Akt över urna"~~ = Begravning med urna Ceremoni med urna

Fördubblas under år 2020 Pandemin

Kremering innan ceremoni

4%	2016
8%	2019
13%	2020
16%	2022 Q1-Q2
14%	2022
19%	2023
24%	2024

Om trenden fortsätter kommer inom tio år var tredje begravningsceremoni ske med urna istället för kista.

Tid mellan dödsfall och begravning i Europa

Norge 10 arbetsdagar

Danmark 8 veckodagar

Finland 14 dagar (ingen lagstiftning)

Island 14 dagar

Lagstiftat 5 dagar

Holland, Belgien, Frankrike

24-48 timmar

Grekland, Spanien, Portugal -
Medelhavsländerna

Lång tid mellan dödsfall och begravning i Sverige

Stoftet efter en avliden ska kremeras eller gravsättas snarast möjligt och senast en månad efter dödsfallet.

Begravningslagen 5 kap. 10 §.

1980	13,5
2012	21,6
2014	19,5
2015	20,3
2016	21,2
2017	21,7
2018	22,3
2019	23,2
2020	23,7
2021	24,4
2022	24,9
2023	25,4
2024	26,4

Varför dessa skillnader?
Vi vet inte?

Begravningar utan känd ceremoni

Ett svenskt problem...

4% 2015

6% 2016

7% 2017

8% 2018

8% 2019

11% 2020

10% 2021

10% 2022

10% 2023

9% 2024

**Svenska
kyrkan**

Docent Jan-Olof Aggedal FSKP Örebro 24 oktober 2025

Utan känd ceremoni

Vad händer med folkhälsan när fler och fler inte ges möjlighet att gå på begravning?

Vad händer när vi blir så rädda för döden att vi inte längre närvarar vid begravningar?

När det blir vanligare att människor kremaras utan ceremoni riskerar människors värde att urholkas.

Var äger begravningsceremonin rum?

Kyrkan (invigt)

Begravningskapell (invigt eller inte?)

På kyrkogården

I skogen, vid sjön, stranden, fäboden, fotbollsplanen, sommarstugan, den dödes hem, utsiktsplatsen, klipporna vid havet.

Spaning...

Vad kommer att blir bestående?

- Långa tider (främst Sverige)
- Ingen känd ceremoni
- Borgerlig begravning av kyrkotillhöriga och andra trosbekännare
- Begravning med urna
- Privata riter – privatisering
- Utomhusceremonier
- Inkultration
- Större mångfald

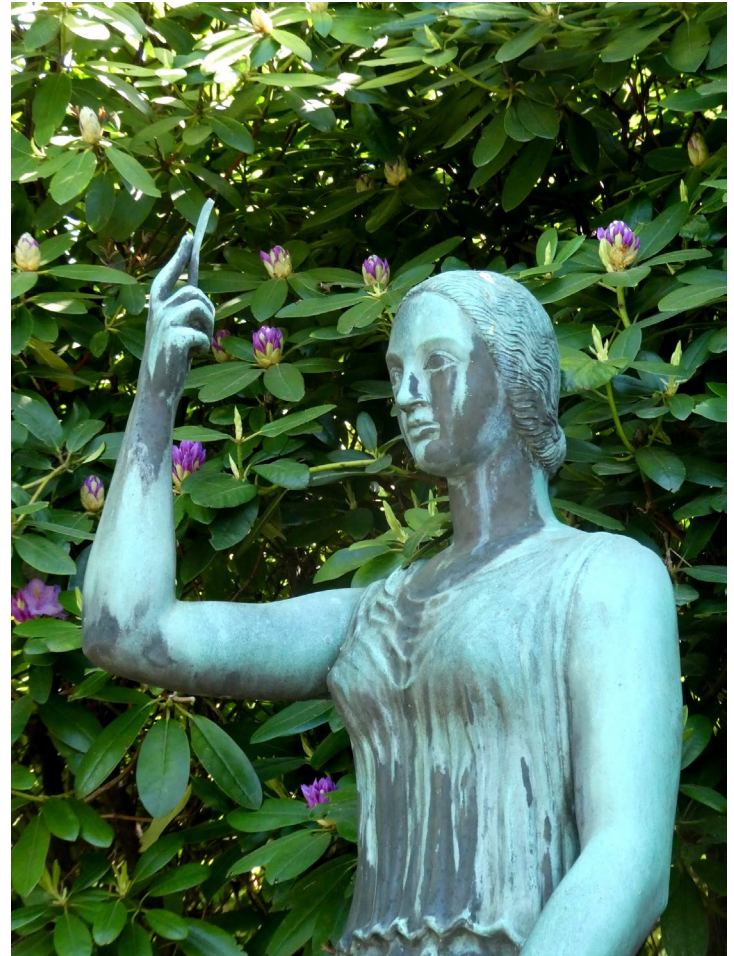
Begravningskulturen är en spegelbild av samhället.

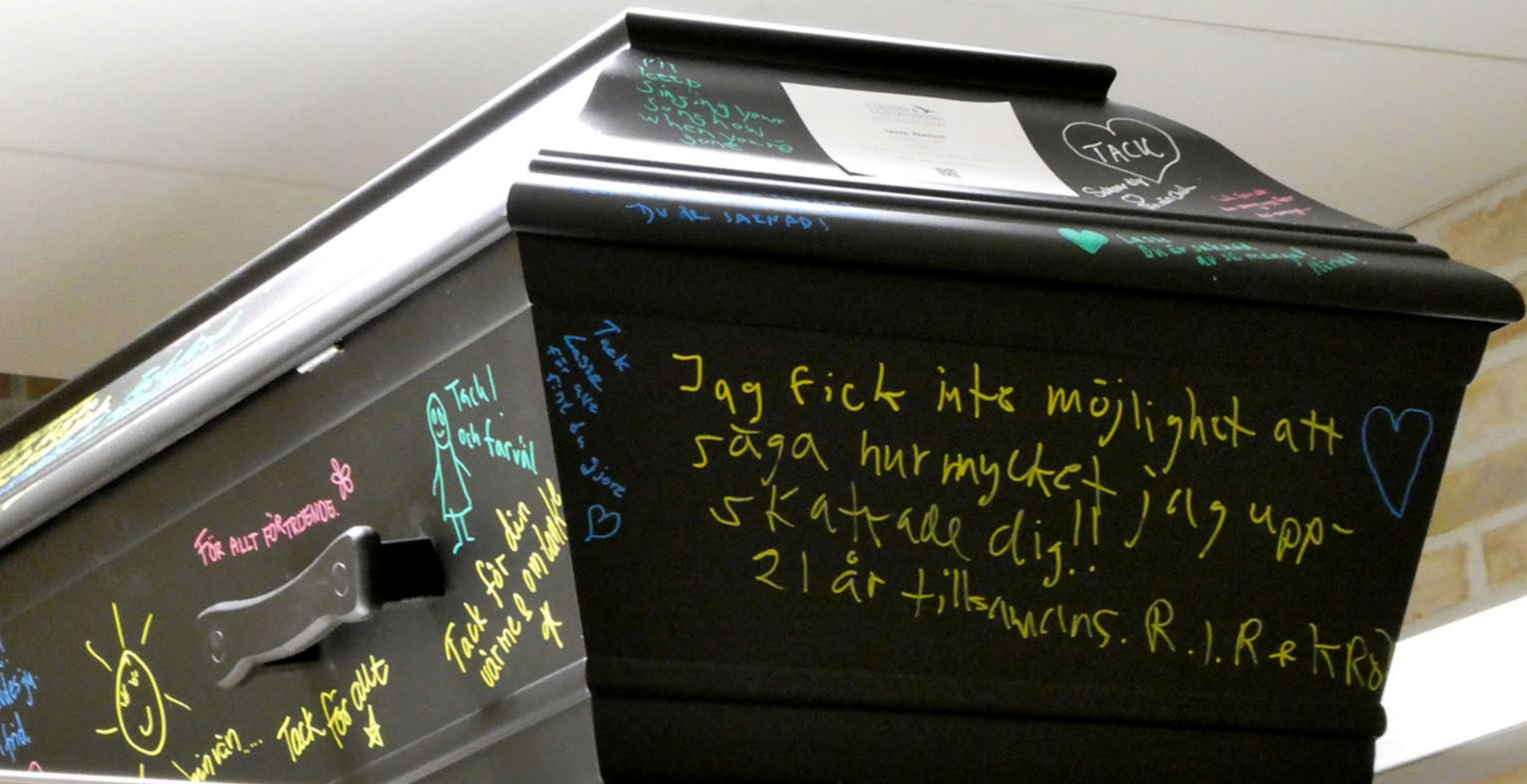
Så som vi tar hand om våra döda så mår samhället.

Kyrkogårdens miljö och den personal som arbetar här har större betydelse för sorgeprocessen än vad vi ibland vågar tro.

Personalen har ett diakonal, ett medmänskligt uppdrag.

Pietet och värdighet.

ALDRIG HAR SÅ MYCKET
FÖRÄNDRATS SÅ SNABBT

Docent Jan-Olof Aggedal
jan-olof.aggedal@svenskakyrkan.se
www.aggedal.se

